

(Давоми. Бони 1-бетда.)

Демак, кўриниб туриб-деки, Амир Темур ҳақидаги бу ўйдирма — соғ сийёсий мақсадларни кўзлаган тұхмадан иборат. Білалисми, бу ишларнинг тагадиги мақсад битта бүлтән: янын, бизнинг ўзлигимизни, тарихи-мизни унтутириши, бизни ман-күрга айлантириши. Шунинг учун ҳам биз Амир Темурнинг ҳуруматини жойга кўр экан-миз, биринчидан галда шу сабобли иш орқали халқимизнинг, миллатимизнинг иззат-хуруматини жойга кўйтап бўламиш. Буни ҳеч қачон унугласмик зарур. Ўзлигимизни англаши-миз, миллий қадрларимизни таклашибиси ҳам қарз, ҳам фарз.

Суҳбат давом этар экан, хәләмимда узоқ ўтиши гавда-ланарди. Қулогим остида эса Амир Темурнинг ўтам ва құдратли овози янграёттандек туяларди. Бу овоз гүй: за-монлар ўтади вар таб, ҳалқ деңиб ўшашни ўзиғи этил-коридорни килип олган, юз ишларда бир марта туғилядиган шундай бир зот олмага келади, у менинг топталган но-мими ҳам ёзъозлаб, юксак-ка кўтаради, мен ва алводдади амалга оширган ишларга ҳаққоний баҳо бериди, бутун дунёга танитади, иншоолоҳ, дей ишонч билан тақидаёт-гандай эди.

Ўшанды Президентнинг мазкур мулоҳазаларни ён дафтаримга ёзиб олган эдим. Вакт ўтган сари уларни қайта-қайта ўқиб, шунгидан амин булдилар, бу құдратли салтана-нат асосчиси, тенгиз саркарда, им-фан мазнавият ва дину дайен ҳомийси Амир Темур шахсига нисбатан бой-хәйттән тақрибага эга, етук давлат ва жамоат арабби, моҳир сиёсатчи, ўтқир дипломат, ул-кан иктисодидининг, содда қилиб айттанды, миллатига, халқига, кўхна маданийтимизга, асрри мазнавий қадрларимизга чексиз мухаббати на-этилор болан қарайдиган бағри кенг, саҳовати, юртпарвар, миллатпарвар инсоннинг фикрлари эди.

Ўзбекистон мустақиллiği бизга буюк соҳибқиронни ҳам қайтариб берган билан ало-хила қадрларди. Хорижла сий-моси йиллар давомидан театр саҳналаридан тушмай келган, юзлаб китоблар ёзилган, кўпдан-кўп сувратлар ишланган, қисқаси, дунёга мав-луму майор бўлган улуг зот Амир Темур яна халқимиз қал-бидан муносиб ўрин олди.

Холисанилло айттанды, бу осон иш эмас эди. Истиколол иенди курткотаёт-ган, озодлик йўлла илк қадамлар кўйидаётган мурак-каб, хавотирли бир пайтда Тошкентнинг қоқ марказидаги хиёбонда Амир Темурга хайжад ӯрнаталиши чарашлаб турган сомонда бирдан мома-қалдирок тудириб, чакмоқ чаққандай тарихий бир воқеа эди. Бу ҳақиқий ватанпарварлик, чинакан жасорат, мисли-з фидонийлик намунаси эди.

Табибир жиз бўлса, айтиш мумкинки, соҳибқиронга ўрнаталиш бу мухаммади ҳай-кал мустақиллик пойдеворига кўйилган олтин гишт бўлди.

Орадан сал ўтиб, янын 1996 иили соҳибқирон таваллуди-нинг 660 йиллиги муносабати билан дунё миёсслида улкан та-блар ўтказилди. Париждаги ЮНЕСКО қароргоҳида ўтка-зилан юбилей тантаналари жа-хон кўзгусида айниска мухим аҳамият касб этади. Ўзбекис-тан Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра, «Амир Темур» ҳалқаро хайра жамғараси ташкил этилди. Тұненг таники сиёсат ар-боблари, олимлари ва ёзувчи-ларни иштирокла иммий-амал-и анжуманлар ўтказилди. Президент Фармони билан юксак муюкоф — «Амир Темур» ордени таъсис этилди. Годиқ муддатга Темурйлар та-рихи давлат музейининг бар-по-қилиниши юбилей юлини-нинг энг катта воқеаларидан

Юкорида айттанимдек, Ислом Каримовнинг турли мажлисларда, мuloқot ва сұхбатларда Амир Темур ҳақда бидирганд фикрларни тинглашта түркелган. Одатта кўра, бу фикрларни айрим-ларини ён дафтарга кўйиб ўтқорман. Катта илхом ва ҳис-ҳаяжон билан айттилган бу мулоҳазалар кейинчалик янада чукурлашиб, янада сайдал то-пли, юртбошимизнинг турли китобларидан жой олди. Мана ўша қайдларнинг айримлари:

«Жамият озодлик ва тарақ-қиётта бўлган манфаатларини

кўйётган бугунги кунда ҳам Амир Темур маънавиятни ва-шижоати, алолаттарвэр сиёсати юксак ибрат намунаси бўлиб қолгусиди».

Мазкур фикрларни ўқир эканман, Амир Темурнинг ҳалқаро майдонда ҳам ўз бе-күес салоҳиятини ёрқин на-мойиш қила олган буюк шахс экани ёдимга тушади. Тұрлы мильлаттар, турли ирку диннеги адамларни бирлаштириб, уларни ҳам-жихатлик ва тараққиёт, бун-дикорлик сарни бошлаган улуг ажодимизнини бу борадаги саъи-ҳаракатлари бугунги кунда айниска ибратлири. У савдо-сотик ва иктисолий муносабатлар орқали ҳалқ-лар, мамлакатлар ўртасида ягона макон барпо этиш гоясини илгари сурди. Ўша ўтра аср шароитидек у олис Испания қироли Генрих III, Франция ҳуқумдори Карл VI, Англия қироли Генрих IV ҳузырига элчи-лар юбориб, ўз саройда уларнинг элчиларини ҳам қабуб қўлганини эслайти.

Соҳибқироннинг Карл VI ға ўйлаган мактубидаги ушбу сўзлар ниҳоятида ха-рактерлариди: «Сиз ўз сав-догарларинизни менинг салтнанитиги юборинг. Биз уларни илк қарши олиб из-зат-икром кўрсатамиз. Биз ҳам ўз савдогарларинизни сизнинг юрганинга ўйлай-миз. Сиз ҳам уларга хурмат кўрсатинг, уларга ортиқа таъзиклар килинишига ўйлай-миз. Сизга бундан бўлак талабим ўйқ. Зеро, дунё савдо-сотиги юбориб юлбажак». Кандай истиқболли, юк-сак гоя!

Бутун жаҳон ободончи-лиги ва фаровонлиги ҳақида ўйлаган Амир Темур бу фикри билан дунё маъ-рифий жамоатчилиги кўз ўнгиди яна бир погона юкорига кўйиради.

«Дунёнинг ярмини олдим, салтнанитигин у четидан бу четига бирор болаки бушида бир лаган тиля кўтариб ўтла-диган бўлса, бир донасига ҳам зарар етмайдиган тартиб-инти-зом ўтнадим, деган эдилар со-ҳибқирон.

«Ҳаммамиз яхши билами-зи, тарихда машҳур жаҳон-гирлар кўй ўтган. Лекин, айт-ти, дунёнинг қайси ерида, қайси замонда Амир Темурдек буюк саркарда, Амир Темурдек буюк давлат арабби, Амир Темур ил-миф, мазнавият ва руҳониятим ўйни бўлган?»

«Кексайб қолган бир одамга, ўзи аввал барто айтсан ўнда ўзлаб — ҳамма-ҳаммаси ҳалқ-имиз, унинг ишончли келажаги бўлган ёш тарбияни гурури-жасоратли, ақж-закватли, ҳар томонлама баркамол этиб тарбиялашга қартилган. Ўтми-шида Амир Темурдек саломларни бир даражада кестираси, ўнинг кўнч қетирдигим», деган сўзларни фикримизнинг алдилири. «Агар бизнинг кад-ратимизни билмоқчи бўлсан-тис, курган биноларимизга бо-зинг», деганда Амир Темур, ёнг аввало, ўз ҳалқига, кела-жак аплодидарга мурожат киль-ган, десак, янгишмаган бўла-миз».

«Инсоннинг янги асрга қадам беради.

